

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра державно-правових та гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії)

галузь знань	08 Право <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальність: (спеціалізація):	081 Право <i>(код і назва спеціальності (або спеціалізації))</i>
освітня програма	«Право» <i>(назва освітньої програми)</i>
форма навчання	денна <i>(денна / заочна)</i>

Київ – 2025 рік

Розробник силабусу: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

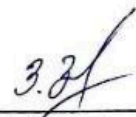
Вероніка ГОРЄЛОВА

(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Протокол № 2 від 04.09.2025 року

Завідувач кафедри

кандидат історичних наук, доцент

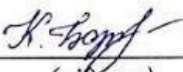

Зореслава ЗАХОЖАЙ

(підпис)

Гарант освітньо-наукової програми

доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Катерина БОРТНЯК

(підпис)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Правові засади сталого розвитку України. ВК. 15.
2. Статус навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна вибіркового компонента професійної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 рік, 1 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	Денна форма навчання 4 кредити, загальна кількість годин 120 (лекцій 16 год, семінарських занять 16 год., самостійна робота 88 год.) заочна форма навчання 4 кредити, загальна кількість годин 120 (лекцій 8 год, семінарських занять 6 год., самостійна робота 106 год.)
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	За графіком проведення консультацій викладачами кафедри
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Горелова Вероніка Юріївна, Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	gorielova.veronika@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Правові засади сталого розвитку України» присвячена комплексному вивченню теоретичних та практичних аспектів правового забезпечення концепції сталого розвитку в Україні. У межах курсу розкриваються історичні передумови становлення концепції сталого розвитку, аналізуються міжнародно-правові стандарти та національне законодавство у цій сфері, досліджуються правові механізми реалізації екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку. Особлива увага приділяється питанням імплементації Цілей сталого розвитку ООН в законодавство України, адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, а також правовим аспектам повоєнного відновлення України на засадах сталого розвитку. Курс передбачає аналіз сучасних викликів та перспектив розвитку правового регулювання сталого розвитку в умовах євроінтеграції та воєнного стану.

<p>Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни</p>	<p>Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних навичок щодо правових засад сталого розвитку, змісту міжнародних та національних правових механізмів забезпечення сталого розвитку, а також здатності застосовувати набуті компетентності у професійній діяльності в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення України.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння понятійно-категоріального апарату концепції сталого розвитку, вивчення міжнародно-правових стандартів та національного законодавства у сфері сталого розвитку, аналіз правових механізмів забезпечення екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку, розкриття особливостей імплементації Цілей сталого розвитку ООН в законодавство України, дослідження правових аспектів повоєнного відновлення України на засадах сталого розвитку, формування вміння застосовувати правові норми для вирішення практичних завдань у сфері сталого розвитку.</p> <p>Цілями вивчення дисципліни є набуття здобувачами здатності аналізувати та тлумачити нормативно-правові акти у сфері сталого розвитку, формування компетентностей щодо правового забезпечення сталого природокористування, "зеленої" економіки та соціальної політики, розвиток навичок правозастосування у сфері захисту екологічних прав та участі громадськості в прийнятті екологічно значущих рішень, підготовка фахівців, здатних розробляти пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання сталого розвитку в умовах сучасних викликів.</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для успішного засвоєння навчальної дисципліни «Правові засади сталого розвитку України» здобувачі вищої освіти мають володіти знаннями з теорії держави та права, конституційного права, міжнародного публічного права, екологічного права, адміністративного права, а також базовими уявленнями про основи економіки та соціальної політики.</p>
<p>Постреквізити</p>	<p>Знання та навички, отримані в результаті вивчення навчальної дисципліни «Правові засади сталого розвитку України», є основою для подальшого засвоєння таких дисциплін як</p>

	земельне право, аграрне право, екологічне право (поглиблений курс), міжнародне екологічне право, право Європейського Союзу, а також використовуються при написанні кваліфікаційних робіт та проходженні практики в органах державної влади та місцевого самоврядування, екологічних та правозахисних організаціях.
Формат проведення дисципліни	Очний, асинхронний

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття та принципи сталого розвитку.

1. Історичні передумови виникнення концепції сталого розвитку.
2. Поняття та зміст категорії "сталий розвиток" у правовому дискурсі.
3. Основні принципи сталого розвитку: міжнародно-правова характеристика.
4. Співвідношення економічної, соціальної та екологічної складових сталого розвитку.

Тема 2. Міжнародно-правові стандарти сталого розвитку.

1. Становлення міжнародно-правового регулювання сталого розвитку (від Стокгольмської конференції 1972 р. до Йоганнесбурзького саміту 2002 р.).
2. Цілі сталого розвитку ООН 2015-2030: правова природа та механізми реалізації.
3. Міжнародні угоди у сфері охорони довкілля як основа екологічної складової сталого розвитку.
4. Роль міжнародних організацій у формуванні та впровадженні стандартів сталого розвитку.

Тема 3. Імплементация Цілей сталого розвитку в законодавство України.

1. Адаптація законодавства України до права Європейського Союзу в контексті сталого розвитку.
2. Національні стратегічні документи щодо досягнення Цілей сталого розвитку в Україні.
3. Інституційний механізм забезпечення сталого розвитку в Україні.
4. Моніторинг та оцінка ефективності впровадження Цілей сталого розвитку в національне законодавство.

Тема 4. Еколого-правові засади сталого розвитку.

1. Екологічні права людини та їх реалізація в контексті сталого розвитку.
2. Правова охорона навколишнього природного середовища: об'єкти та механізми.
3. Інструменти екологічної політики: оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка.
4. Правове регулювання природокористування та охорони природних ресурсів.

Тема 5. Правове регулювання економічної складової сталого розвитку.

1. Правові засади "зеленої" економіки та сталого виробництва.
2. Правове регулювання енергоефективності та відновлюваної енергетики.
3. Економіко-правові механізми стимулювання сталого розвитку (податки, пільги, субсидії).
4. Правове забезпечення циркулярної економіки та поводження з відходами.

Тема 6. Соціальні аспекти сталого розвитку в правовому вимірі.

1. Право на працю та гідні умови праці в контексті сталого розвитку.
2. Правове забезпечення соціальних стандартів та подолання бідності.
3. Захист прав уразливих верств населення як складова сталого розвитку.
4. Доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг у правовому механізмі сталого розвитку.

Тема 7. Правові механізми забезпечення сталого розвитку в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України.

1. Вплив воєнних дій на довкілля та правові механізми фіксації збитків.
2. Правове регулювання відновлення територій, забруднених внаслідок військових дій.
3. Принцип "Build Back Better" (Відбудувати краще) в правовому забезпеченні повоєнної відбудови.
4. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення та екоцид в умовах збройного конфлікту.
5. Участь громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень у воєнний та післявоєнний період.

4. Організація самостійної роботи

Інформація про індивідуальні завдання та самостійну роботу

Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного плану семінарських занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорення їх вирішення на заняттях.

Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

Індивідуальні завдання. Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Історичний розвиток концепції сталого розвитку: від Стокгольму до Парижу.
2. Імплементация Цілей сталого розвитку ООН в законодавство України.
3. Правове регулювання «зеленої» економіки в Україні та ЄС.
4. Вплив воєнних дій на довкілля України: правові аспекти фіксації збитків.
5. Юридична відповідальність за екоцид: національний та міжнародний виміри.

5. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Історичні передумови виникнення та еволюція концепції сталого розвитку.
2. Поняття, зміст та основні ознаки категорії "сталий розвиток".
3. Принципи сталого розвитку: поняття, види та правова характеристика.
4. Співвідношення економічної, соціальної та екологічної складових сталого розвитку.
5. Міжнародно-правові акти у сфері сталого розвитку: загальна характеристика.
6. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку 1992 р.: основні принципи та значення.
7. Порядок денний на XXI століття (Agenda 21) як програмний документ сталого розвитку.
8. Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку 2002 р. та План виконання рішень.
9. Цілі сталого розвитку ООН 2015-2030: правова природа, структура та механізми реалізації.
10. Роль міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, Рада Європи) у формуванні стандартів сталого розвитку.
11. Паризька кліматична угода 2015 р.: зміст та значення для сталого розвитку.
12. Імплементация Цілей сталого розвитку в законодавство України: загальна характеристика.
13. Указ Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року": зміст та значення.
14. Стратегія сталого розвитку України: основні положення та напрями реалізації.
15. Адаптація законодавства України до права Європейського Союзу в контексті сталого розвитку.
16. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: екологічні та соціальні аспекти.
17. Інституційний механізм забезпечення сталого розвитку в Україні.
18. Моніторинг та оцінка ефективності впровадження Цілей сталого розвитку в Україні.
19. Екологічні права людини: поняття, види та механізми реалізації.
20. Право на безпечне навколишнє середовище в Конституції України.
21. Правова охорона атмосферного повітря в контексті сталого розвитку.
22. Правова охорона водних ресурсів: національний та міжнародний аспекти.
23. Правова охорона лісів та рослинного світу.
24. Правова охорона надр та раціональне природокористування.
25. Правова охорона тваринного світу та біорізноманіття.
26. Оцінка впливу на довкілля (ОВД): правова природа та процедура проведення.
27. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) як інструмент сталого розвитку.

28. Природоресурсне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку.
29. Правові засади "зеленої" економіки в Україні.
30. Правове регулювання енергоефективності та енергозбереження.
31. Правове регулювання відновлюваної енергетики в Україні.
32. Економіко-правові механізми стимулювання сталого розвитку (екологічний податок, пільги, субсидії).
33. Правове забезпечення циркулярної економіки та поводження з відходами.
34. Концепція "зелених" державних закупівель: правові аспекти.
35. Право на працю та гідні умови праці в контексті сталого розвитку.
36. Правове забезпечення соціальних стандартів в Україні.
37. Подолання бідності як соціальна складова сталого розвитку: правові механізми.
38. Захист прав уразливих верств населення (дітей, інвалідів, пенсіонерів, ВПО) у механізмі сталого розвитку.
39. Доступ до освіти та охорони здоров'я як складові сталого розвитку.
40. Гендерна рівність у контексті Цілей сталого розвитку: правове забезпечення.
41. Вплив воєнних дій на довкілля України: правові аспекти фіксації та оцінки збитків.
42. Правове регулювання відновлення територій, забруднених внаслідок військових дій.
43. Принцип "Build Back Better" (Відбудувати краще) в правовому забезпеченні повоєнної відбудови України.
44. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері сталого розвитку.
45. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
46. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, заподіяну довкіллю.
47. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини та екоцид.
48. Міжнародний досвід притягнення до відповідальності за шкоду довкіллю в умовах збройних конфліктів.
49. Екоцид як міжнародний злочин: поняття та ознаки.
50. Участь громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень: правові засади.
51. Орхуська конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.
52. Доступ до екологічної інформації: порядок отримання та захисту.
53. Громадські слухання та громадська екологічна експертиза як форми участі громадськості.
54. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом довкілля.
55. Судовий захист екологічних прав громадян.
56. Діяльність громадських екологічних організацій в Україні.
57. Правові проблеми реалізації концепції сталого розвитку в Україні.
58. Перспективи розвитку законодавства України у сфері сталого розвитку.
59. Зарубіжний досвід правового забезпечення сталого розвитку.
60. Роль правової освіти та виховання у формуванні цінностей сталого розвитку.

6. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Microsoft Windows (Word, Excel, PowerPoint).

Інформаційно-комунікаційні технології на платформі Google for Education

7. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для

опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки та відвідування курсу навчальної дисципліни у Google Classroom. Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Правові засади сталого розвитку», розміщеним на платформі Google for Education. Усі письмові запитання до викладача стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин.

Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, від'їждження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з підсумковим оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у порядку, встановленому положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю з екзамену ТНУ ім. В.І. Вернадського.

Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення дисципліни та перед початком сесії здобувачеві вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронну анкету (Google Forms), яку буде надіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Правові засади сталого розвитку»

6. Розподіл балів, що присвоюється студентам Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Таблиця 1

Види навчальної діяльності	Кількість занять / робіт	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	8	32
Поточний контроль (тести, короткі письмові завдання, аналіз кейсів, участь у дискусіях)	протягом курсу	10
Презентація / доповідь за темою дослідження	1	20
Індивідуальне наукове завдання (аналітична робота, есе, дослідницький проєкт)	1	38
Разом		100

Оцінювання роботи на семінарських заняттях (табл.2)

Таблиця 2

Семінарські заняття	1	2	3	4	5	6	7	8
Максимальні бали	4	4	4	4	4	4	4	4
Мінімальні бали	2	2	2	2	2	2	2	2

Критерії оцінювання роботи на семінарі (Табл.3)

Таблиця 3

Критерій	Бали
Активна участь у дискусії, аргументовані відповіді	1
Аналіз наукових джерел та нормативно-правових актів	1
Виконання практичного або аналітичного завдання	1
Обґрунтованість висновків, науковий рівень відповіді	1
Разом за одне заняття	4

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	A	відмінне виконання
80-89	зараховано	B	вище середнього рівня
75-79	зараховано	C	загалом хороша робота
66-74	зараховано	D	непогано
60-65	зараховано	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незараховано	FX	необхідне перескладання
0-29	незараховано	F	необхідне повторне вивчення курсу

Критерії оцінювання результатів поточного контролю

На початку вивчення відповідної дисципліни здобувачам повідомляють про наявність силабусу, зміст, форми проведення поточного контролю та критерії їх оцінювання.

При поточному контролі *оцінці підлягають*: рівень знань продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати усного і письмового опитування на семінарських заняттях, поточного контролю тощо.

При виставленні балів за поточний контроль *оцінці підлягають*: рівень теоретичних знань з тем, включених до розділів; самостійне опрацювання тем, опрацювання індивідуальних завдань тощо.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

Рівні компетентності та критерії оцінювання.

Рівень компетентності та критерії оцінювання	Кількість набраних балів
--	--------------------------

<p>Високий (творчий): Здобувач вищої освіти систематично за поточним й за підсумковим контролюями виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач та аналізувати достовірність одержаних результатів, допускаючи деякі неточності.</p>	90...100
<p>Достатній (конструктивно-варіативний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, аргументовано дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи неточності і несуттєві помилки.</p>	80...89
<p>Достатній (конструктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.</p>	75...79
<p>Середній (репродуктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач.</p>	66...74
<p>Достатній (репродуктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями виявив слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи суттєві помилки.</p>	60...65
<p>Низький (рецептивно-продуктивний): Здобувач вищої освіти виконав значну частину видів навчальної роботи, за поточним й підсумковим контролюями виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач (здобувач вищої освіти має право на повторний підсумковий контроль).</p>	30...59

<p>Низький (непродуктивний): Здобувач вищої освіти виконав частину видів навчальної роботи, за поточним й підсумковим контролю виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень (здобувач вищої освіти обов'язково повинен повторно вивчити навчальну дисципліну).</p>	<p>1...29</p>
---	---------------

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Добрянська Н. В., Горелова В. Ю., Пушкар О. А. Актуальні питання адаптації законодавства України до критеріїв ЄС: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 544 с. ISBN 978-966-667-911-9.
2. Добрянська Н. В., Горелова В. Ю. Правові механізми реалізації концепції сталого розвитку в Україні: євроінтеграційний та безпековий аспекти. *Правові новели*. 2026. № 28 (подано до друку).
3. Правова модель сталого розвитку України: монографія / під заг. ред. В. А. Устименка. Київ: НАН України, ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В. К. Мамутова», 2021. 296 с. ISBN 978-966-02-9858-3.
4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 11. Ст. 462.
6. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 92. Ст. 3248.
7. Декларація Ріо-де-Жанейро по навколишньому середовищу і розвитку: прийнята Конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку, Ріо-де-Жанейро, 3–14 червня 1992 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU92340> (дата звернення: 11.03.2025).
8. Організація Об'єднаних Націй. Резолюція A/RES/70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 р. Нью-Йорк, 2015. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ares70d1_ru.pdf (дата звернення: 11.03.2025).
9. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь, 2017. URL: <https://ukraine.un.org/uk/49413-2017-nacionalna-dopovid-cili-stalogo-rozvitku-ukraina> (дата звернення: 11.03.2025).
10. Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні. Мінекономіки України, 2021. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=a0fc2a99-ada3-4a6d-b65b-cb542c3d5b77> (дата звернення: 11.03.2025).
11. Стратегія подолання бідності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 р. № 161-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 23. Ст. 923.
12. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / за ред. О. В. Зайчука. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.

13. Masson-Delmotte V. et al. Global Warming of 1.5°C. IPCC Special Report. Geneva: IPCC, 2018.
14. Díaz S. et al. Global assessment report on biodiversity and ecosystem services. Bonn: IPBES, 2019.
15. Environmental Rule of Law: First Global Report. Nairobi: UNEP, 2019.
16. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. Eurostat, 2019.
17. Public Procurement for Innovation: Good Practices and Strategies. OECD Publishing, Paris, 2020.
18. Лібанова Е. М. Бідність населення України: причини, масштаби, наслідки. Київ: КНЕУ, 2008. 328 с.
19. Савчин М. В. Принцип верховенства права та економічна система України. У: *Конституційні засади економічної системи України*. Донецьк: Юго-Восток, 2011. С. 27–36.

Додаткова

1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
2. Мірило правовладдя / Венеційська комісія. Страсбург, 2016.
URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr) (дата звернення: 11.03.2026).
3. Концепція судово-правової реформи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 28.04.1992 р. № 2296-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 30. Ст. 426.
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 41. Ст. 2157.
5. A new Circular Economy Action Plan for Europe: COM/2020/98 final. Європейська Комісія, 2020.
6. Public Procurement for a circular economy. European Commission, 2021.
7. Employment and skills opportunities through procurement. London Council, 2019.
8. The Skien Model for quality of employment in the construction sector. European Commission, 2019.
9. Поєдинок В. В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. 480 с.
10. Kunzlik P. The procurement of "green energy". In: Arrowsmith S., Kunzlik P. (Eds.). *Social and Environmental Policies in EC Procurement Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
11. Prieur M. Les indicateurs juridiques. Québec: IFDD, 2018.
12. Measuring the Effectivity of Environmental Law. Legal Indicators for Sustainable Development. Peter Lang, 2018.
13. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта, 2009. 520 с.
14. Горелова В. Ю., Вихрист С. М. Правове забезпечення та перспективи розвитку державної політики у сфері інформаційної безпеки. *Legal Bulletin*. 2024. № 3 (13). С. 79–85. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-13-A11>.
15. Horielova V. Yu. Mutual responsibility of the state and the individual for the ecological state of the environment. *Національні інтереси України*. 2024. № 2 (2). С. 144–151 DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-2\(2\)-144-151](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-2(2)-144-151).

16. Горелова В. Ю., Горелкіна К. Г. Автентичність як критерій допустимості електронних доказів у кримінальному процесі: компаративний аналіз та напрями удосконалення. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І Вернадського. Серія: юридичні науки. 2025. Т. 36 (75), № 4. С. 130–135. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.4/21>.
17. Horielova V. Yu. Prevention of economic crimes by the police: a legal measurement. Успіхи та досягнення в науці. 2024. Т. 1, № 3 (3). С. 17–23. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3\(3\)-17-23](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3(3)-17-23).

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року (в редакції 2024 року) // Відомості Верховної Ради України.
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 (в редакції 2024 року).
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII (в редакції 2024 року).
4. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: Закон України від 7 лютого 2023 року № 2893-IX.
5. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII (в редакції 2025 року).
6. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20 березня 2018 року № 2354-VIII (в редакції 2024 року).
7. Завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їхнього досягнення: затверджені Урядом України 2024 року.
8. Стратегія запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: схвалена Урядом України 2024 року.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV (в редакції 2025 року).

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: <https://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Президента України: <https://www.president.gov.ua>
3. Урядовий портал Кабінету Міністрів України: <https://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: <https://merg.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України: <https://www.me.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України: <https://www.mof.gov.ua>
7. Організація Об'єднаних Націй. Цілі сталого розвитку в Україні: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
8. Представництво Європейського Союзу в Україні: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Інституційний репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: <http://dspace.nlu.edu.ua>
11. Наукова бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка: <http://www.library.univ.kiev.ua>
12. Social Science Research Network: <https://www.ssrn.com>
13. Academia.edu: <https://www.academia.edu>

14. ResearchGate: <https://www.researchgate.net>